

Richard Wagner woonde riant aan het Vierwoudstedenmeer

Tribschen: het Richard Wagnermuseum in Luzern

door Minze bij de Weg

Luzern ligt schitterend aan een uitloper van het Vierwoudstedenmeer. Geen wonder dat Richard Wagner hier neerstreek toen hij in 1866 gedwongen München moest verlaten. Hij wist waar het prettig vertoeven was, want in 1859 had hij al eens een half jaar in het spiksplinternieuwe Hotel Schweizerhof in Luzern gelogeed. Het schiereiland Tribschen ligt op schappelijke afstand. Tegenwoordig behoort het tot het stadsgebied van Luzern.

Wagner woonde in Tribschen van 1 april 1866 tot 22 april 1872. Het was misschien wel de gelukkigste tijd van zijn leven. Door de genereuze steun van de Beierse koning Ludwig II had hij geen financiële zorgen. Het huis waarin hij verbleef was ruim, het lag rustig en hij kon zich ongestoord op zijn werk concentreren. Wagner componeerde tijdens zijn verblijf in Tribschen alsof zijn leven ervan af hing. Hij voltooide er in 1867 *Die Meistersinger von Nürnberg* waaraan hij in 1861 was begonnen. Daarna verbrak hij de impasse in het componeren van de *Ring* en wierp hij zich op het voltooien van *Siegfried*. Die was in 1869 gereed. Meteen daarna begon hij aan *Götterdämmerung*. Toen hij in april 1872 naar Bayreuth verhuisde was dat werk op een haar na voltooid.

Ook op het persoonlijke vlak ging het goed. Al in mei 1866 trok Cosima bij hem in. Zij was toen nog steeds getrouwd met dirigent Hans von Bülow. De scheiding van Von Bülow vond in juli 1870 plaats. Een maand later, op 25 augustus 1870, trouwden Richard en Cosima in de Matthäuskerk in Luzern. De beroemde foto die ter gelegenheid van hun huwelijk werd genomen, met een staande Wagner naast een zittende Cosima, is nu uiteraard in het museum te zien.

Het in die tijd rustig gelegen Tribschen ontpopte zich tot een klein cultureel centrum. Wagner ontving er gasten als schoonvader Liszt, koning Ludwig II, Friedrich Nietzsche, componist Peter Cornelius, architect Gottfried Semper en vele anderen. Ludwig sliep er in een eenvoudig kamertje, Nietzsche had een tijdlang een vaste kamer op de tweede verdieping.

Tegenwoordig is het een stuk drukker rond Tribschen. Op een mooie zomerdag wordt er gesport en aan de oever van het meer wordt gezond en gezwommen. Het huis, dat op een hoog punt ligt, kijkt neer op het gewoel in het omgeving.

De beroemde trouwfoto

Bescheiden museum

Tribschen is een flink huis. Het telt drie verdiepingen en daarnaast nog een grote zolder. Op de begane grond werkte Wagner, ontving hij gasten en had hij een kleine slaapkamer die nu dienst doet als kassaruimte. Cosima en de kinderen verbleven op de eerste verdieping en de tweede verdieping bood

Wagners dodenmasker

onderdak aan de gasten. Praktische zaken als een keuken, de ruimte voor de was, de schuur en de paardenstal waren in de aanbouw ondergebracht. Het personeel bewoonde een boerenhuis 200 meter verderop. Van die verdiepingen zijn de onderste twee toegankelijk voor het publiek. De tweede verdieping biedt grotendeels plaats aan tijdelijke tentoonstellingen, het eigenlijke museum vind je op de begane grond. Daar tref je aan wat je in een dergelijk museum kunt verwachten. Meubelstukken, foto's van bezoekers, schilderijen van tijdgenoten en andere snuisterijen die onmiddellijk de sfeer van de negentiende eeuw oproepen. En er zijn voorwerpen die Wagner heel dichtbij brengen. Zo hangen in een vitrine kledingstukken, waaronder zijn beroemde baret. Zijn zegelring is te bewonderen en een fraaie huisschoen. Er liggen een wasafdruk van zijn rechterhand en zijn dodenmasker.

Topstukken

Topstuk van het meubilair is de Erard vleugel waarop Wagner werkte. Uiteraard zijn er ook partituren te zien, onder andere van *Die Meistersinger*. Hoogtepunt van de collectie is de originele partituur van de *Siegfried Idylle*. Deze werd op 25 december 1870 door vijftien muzikanten voor het eerst uitgevoerd in het trappenhuis. Het was het verjaardagscadeau van Wagner voor Cosima, die op 24 december jarig was, maar dit altijd op eerste kerstdag vierde. Die *Siegfried Idylle* speelde in 1938 nogmaals een rol in Trieschen. Arturo Toscanini, die na de opkomst van de nazi's weigerde in Bayreuth te werken, dirigeerde het werk tijdens een concert dat op 25 augustus 1938 in de tuin van Trieschen plaatsvond. Dat concert wordt beschouwd als het begin van de nog steeds bestaande Luzerner Musikfestwochen. Volgens sommige scribenten was het festival bedoeld als tegenhanger van het keurige Zwitserland tegen het verdorven Bayreuth. Toscanini was overigens een groot Wagnerliefhebber en staat bekend als kampioen langzaam Wagner dirigeren.

Een Wagnermuseum kan niet zonder muziek. Wie er de tijd voor neemt kan talrijke fragmenten en zes complete opera's beluisteren. Het leukste is de quiz. Er kunnen tien fragmenten worden beluisterd met de vraag: is dit van Wagner? De bruiloftsmars uit de *Midzomermachtdroom* van Mendelssohn haal je er nog wel uit, maar fragmenten uit *Guntram* (Richard Strauss) en *Hänsel und Gretel* (Humperdinck) lijken toch wel verdacht veel op werk van de grote meester.

Een wasafdruk van Wagners rechterhand

Huis Trieschen ligt er tegenwoordig stralend bij.

Hoewel Trieschen prominent genoemd wordt in het materiaal van het plaatselijke toeristenbureau en je de folders van het museum overal aantreft is het er niet erg druk. Daarvoor ligt het te ver van het centrum. Ideaal dus voor de liefhebber van contemplatie. Met een drankje uit het zomercafé waan je je even terug in de negentiende eeuw. Je bereikt Trieschen eenvoudig met de auto, parkeergelegenheid is er voldoende. Met de bus moet je vanuit het centrum tien minuten

rijden en nog eens tien minuten wandelen. In de zomer meert er een boot aan een bescheiden steiger aan. Uiteraard maakte uw verslaggever gebruik van deze romantische optie.

Richard Wagner Museum, Richard Wagner Weg 27, CH-6005 Luzern. www.richard-wagner-museum.ch. Het museum is van 1 december tot 31 maart en op alle maandagen gesloten. Openingstijden 10.00-17.00 uur, tot 18.00 uur van juni tot september.

Foto's Elzelien Baggelaar